

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. rugsėjo 14 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva (ES) 2015/2302 – 5 straipsnis – Kelionės paslaugų paketai ir susijusios kelionės paslaugos – Nutraukta kelionės paslaugų paketo sutartis – Neišvengiamos ir nepaprastos aplinkybės – COVID-19 pandemija – Teisė nutraukti sutartį – Prašymas grąžinti visą sumą – Kelionių organizatoriaus pareiga informuoti – 12 straipsnis – Nacionalinėje teisėje įtvirtintų dispozityvumo ir nuoseklumo principų taikymas – Veiksminga vartotojų apsauga – Nacionalinio teismo nagrinėjimas, atliekamas savo iniciatyva – Sąlygos“

Byloje C-83/22

dėl *Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena* (Kartachenos pirmosios instancijos teismas Nr. 5, Ispanija) 2022 m. sausio 11 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2022 m. vasario 8 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

RTG

prieš

Tuk Tuk Travel SL

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal (pranešėja), teisėjai M. L. Arastey Sahún, F. Biltgen, N. Wahl ir J. Passer,

generalinė advokatė L. Medina,

posėdžio sekretorė L. Carrasco Marco, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2023 m. sausio 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos I. Herranz Elizalde,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos L. Halajová, M. Smolek ir J. Vláčil,
- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos H. Leppo,

* Proceso kalba: ispanų.

- Europos Parlamento, atstovaujamo P. López-Carceller ir M. Menegatti,
- Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos S. Sáez Moreno ir L. Vétillard,
- Europos Komisijos, atstovaujamos I. Rubene ir N. Ruiz García,

susipažinęs su 2023 m. kovo 23 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyva 90/314/EEB (OL L 326, 2015, p. 1), 5 straipsnio galiojimo, atsižvelgiant į SESV 114 ir 169 straipsnius, taip pat dėl minėtų SESV straipsnių ir šios direktyvos 15 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant keliautojo RTG ir kelionių organizatoriaus *Tuk Tuk Travel SL* ginčą dėl sumos, kurią pirmasis sumokėjo sudaręs kelionės paslaugų paketo sutartį ir kurią jis prašo šio kelionių organizatoriaus iš dalies grąžinti po to, kai nutraukė šią sutartį dėl koronaviruso plitimo kelionės tikslo šalyse.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2015/2302 5 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„pagal SESV 26 straipsnio 2 dalį ir 49 straipsnį vidaus rinką sudaro vidaus sienų neturinti erdvė, kurioje užtikrinamas laisvas prekių ir paslaugų judėjimas ir įsisteigimo laisvė. Būtina suderinti teises ir pareigas, kylančias iš sutarčių, susijusių su kelionės paslaugų paketais ir susijusių kelionės paslaugų rinkiniais, kad toje srityje būtų galima sukurti tikrą vartotojų vidaus rinką, užtikrinant tinkamą aukšto lygio vartotojų apsaugos ir verslininkų konkurencingumo pusiausvyrą.“

- 4 Šios direktyvos 1 straipsnyje „Dalykas“ numatyta:

„Šia direktyva siekiama prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos veikimo ir aukšto bei kuo vienodesnio vartotojų apsaugos lygio užtikrinimo suderinant tam tikrus valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų aspektus, susijusius su keliautojų ir prekiautojų sudarytomis sutartimis dėl kelionės paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių.“

5 Minėtos direktyvos 5 straipsnyje „Ikisutartinė informacija“ nurodyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad, prieš keliautojui įsipareigojant pagal bet kurią kelionės paslaugų paketo sutartį arba bet koki atitinkamą pasiūlymą, organizatorius, o tais atvejais, kai paketą parduoda agentas, taip pat ir agentas pateiktų keliautojui standartinę informaciją atitinkamos I priedo A arba B dalyje įtvirtintos formos pagalba ir, kai taikoma paketui, toliau nurodytą informaciją:

a) informaciją apie pagrindinius kelionės paslaugų ypatumus:

<...>

g) informaciją, kad keliautojas, vadovaujantis 12 straipsnio 1 dalimi, gali nutraukti sutartį bet kuriuo metu iki paketo pradžios sumokėdamas tinkamą sutarties nutraukimo mokestį arba, kai taikytina, standartinius sutarties nutraukimo mokesčius, kuriuos prašo sumokėti organizatorius;

<...>

3. 1 ir 2 dalyse nurodyta informacija pateikiama aiškiai, suprantamai ir turi būti pastebima. Kai tokia informacija pateikiama raštu, ji turi būti įskaitoma.“

6 Tos pačios direktyvos 12 straipsnyje „Kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimas ir teisė atsisakyti sutarties iki paketo pradžios“ numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad keliautojas galėtų bet kuriuo metu nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį iki paketo pradžios. Kai keliautojas nutraukia kelionės paslaugų paketo sutartį pagal šią dalį, gali būti reikalaujama, kad jis organizatoriui sumokėtų tinkamą ir pagrįstą sutarties nutraukimo mokestį. Kelionės paslaugų paketo sutartyje gali būti nustatyti pagrįsti standartiniai sutarties nutraukimo mokesčiai, kurių dydis priklauso nuo to, kiek laiko likus iki paketo pradžios nutraukiama sutartis, ir nuo numatomo išlaidų sumažėjimo bei pajamų, kurias numatoma gauti iš alternatyvaus kelionės paslaugų panaudojimo. Jeigu standartiniai sutarties nutraukimo mokesčiai nenumatyti, sutarties nutraukimo mokesčio dydis turi atitikti paketo kainą iš jos atėmus dėl išlaidų sumažėjimo sutaupyta sumą ir pajamas iš alternatyvaus kelionės paslaugų panaudojimo. Keliautojo prašymu organizatorius pateikia sutarties nutraukimo mokesčių sumos pagrindimą.

2. Nepaisant 1 dalies, keliautojas turi teisę nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį iki paketo pradžios nemokėdamas jokio sutarties nutraukimo mokesčio, jeigu kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį paketo vykdymui arba darančių didelį poveikį keleivių nuvežimui į kelionės tikslo vietą. Jei kelionės paslaugų paketo sutartis nutraukiama pagal šią dalį, keliautojas turi teisę į visų sumokėtų sumų už paketą grąžinimą, bet jam nesuteikiama teisė papildomai gauti žalos atlyginimą.

<...>“

7 Direktyvos 2015/2302 23 straipsnyje „Privalomasis direktyvos pobūdis“ nurodyta:

„1. Paketo organizatoriaus arba prekiautojo, kuris padeda įsigyti susijusių kelionės paslaugų rinkinį, pareiškimas, kad jis veikia išimtinai kaip kelionės paslaugos teikėjas, tarpininkas ar atlieka bet kurias kitas funkcijas, arba kad paketas arba susijusių kelionės paslaugų rinkinys nėra laikomas

paketu arba susijusių kelionės paslaugų rinkiniu, neatleidžia organizatoriaus arba prekiautojo nuo šia direktyva jiems nustatytų pareigų.

2. Keliautojai negali atsisakyti teisių, jiems suteiktų nacionalinėmis priemonėmis, kuriomis ši direktyva perkeliama į nacionalinę teisę.

3. Keliautojas nėra įpareigojamas jokiais sutartiniais susitarimais ar savo pareiškimais, kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai atsisakoma pagal šią direktyvą keliautojams suteikiamų teisių arba jos apribojamos, arba kuriais siekiama išvengti šios direktyvos taikymo.“

8 Šios direktyvos 24 straipsnyje „Vykdymo užtikrinimas“ nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, kuriomis būtų užtikrinama atitiktis šiai direktyvai.“

9 Minėtos direktyvos I priedo A dalyje „Standartinė informacijos forma kelionės paslaugų paketo sutartims, kai galima naudoti hipersaitus“ teksto lauke pateiktas šios formos turinys ir nurodyta, kad paspaudęs hipersaitą keliautojas galės susipažinti su šia informacija:

„Pagrindinės teisės pagal Direktyvą (ES) 2015/2302

<...>

– Keliautojai gali nutraukti sutartį nemokėdami sutarties nutraukimo mokesčio iki paketo pradžios išimtinėmis aplinkybėmis, pavyzdžiui, jeigu kelionės tikslo vietoje esama rimtų saugumo problemų, galinčių padaryti poveikį paketui.

<...>“

10 Direktyvos 2015/2302 I priedo B dalyje „Standartinė informacijos forma kelionės paslaugų paketo sutartims tomis situacijomis, kuriomis netaikoma A dalis“ teksto lauke nurodytas šios formos turinys ir įtvirtintos tos pačios pagrindinės šia direktyva suteiktos teisės kaip ir įtvirtintosios jos I priedo A dalyje.

Ispanijos teisė

Karaliaus įstatyminis dekretas 1/2007

11 Karaliaus įstatyminiu dekretu 1/2007 patvirtinto pagrindinėje byloje taikytinos kodifikuotos redakcijos 2007 m. lapkričio 16 d. Bendrojo įstatymo dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos ir kitų papildomų įstatymų (BOE, Nr. 287, 2007 m. lapkričio 30 d., p. 49181) 153 ir 160 straipsniais, taip pat jo II priedo A ir B dalimis į Ispanijos teisę perkelti Direktyvos 2015/2302 5 ir 12 straipsniai bei jos I priedo A ir B dalys.

Civilinio proceso kodeksas

- 12 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil* (Įstatymas 1/2000 dėl Civilinio proceso kodekso) (BOE, Nr. 7, 2000 m. sausio 8 d., p. 575; toliau – Civilinio proceso kodeksas) 216 straipsnyje nustatyta:

„Civilinės justicijos teismai nagrinėja bylas remdamiesi šalių nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, pateiktais įrodymais ir reikalavimais, išskyrus konkrečius atvejus, kai įstatyme nurodyta kitaip.“

- 13 Civilinio proceso kodekso 218 straipsnio I dalyje nurodyta:

„Teismo sprendimai turi būti aiškūs ir tikslūs, atitikti šalių prašymus ir kitus reikalavimus, laiku pateiktus vykstant procesui. Juose nusprendžiama dėl šalių prašymų ir kitų reikalavimų, pripažįstama arba paneigiama atsakovo atsakomybė ir išsprendžiami visi klausimai, dėl kurių šalys ginčijosi.

Teismas negali nukrypti nuo ieškinio dalyko ir atsižvelgti į kitas nei šalių nurodytas faktines ar teisines aplinkybes, jis turi priimti sprendimą remdamasis byloje taikytinomis teisės nuostatomis, net jei bylos šalys jų tinkamai nenurodė ar jomis tinkamai nesirėmė.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 2019 m. spalio 10 d. RTG iš *Tuk Tuk Travel* įsigijo kelionės paslaugų paketą dviem asmenims; 2020 m. kovo 8 d. jie turėjo vykti į Vietnamą ir Kambodžą iš Madrido (Ispanija), o grįžimas buvo numatytas tų pačių metų kovo 24 d.
- 15 Sudarydamas atitinkamą kelionės paslaugų paketo sutartį ieškovas pagrindinėje byloje iš anksto sumokėjo 2 402 EUR įmoką kaip dalį visos kelionės kainos, kuri sudarė 5 208 EUR. Bendrosiose šios sutarties sąlygose buvo pateikta informacija, be kita ko, apie galimybę nutraukti sutartį iki kelionės pradžios sumokant jos nutraukimo mokestį. Šioje informacijoje nebuvo numatyta galimybės nutraukti minėtą sutartį dėl neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių atsiradimo kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta, kurios darytų didelį poveikį tos sutarties vykdymui.
- 16 2020 m. vasario 12 d. elektroniniu laišku ieškovas pagrindinėje byloje informavo atsakovę pagrindinėje byloje apie savo sprendimą nutraukti atitinkamą kelionės paslaugų paketo sutartį dėl koronaviruso plitimo Azijoje ir paprašė grąžinti visas sumas, kurias jis galėjo gauti.
- 17 2020 m. vasario 14 d. atsakovė pagrindinėje byloje atsakė, kad kelionės atšaukimo atveju jam bus grąžinta 81 EUR suma, atskaičius kelionės sutarties nutraukimo mokestį. Tą pačią dieną ieškovas pagrindinėje byloje pakartojo savo sprendimą nutraukti sutartį ir užginčijo sutarties nutraukimo mokesčio dydį.
- 18 2020 m. kovo 4 d. atsakovė pagrindinėje byloje pranešė ieškovui pagrindinėje byloje, kad jam grąžins 302 EUR sumą, nes už atitinkamo skrydžio vykdymą atsakinga oro transporto bendrovė suteikė savo keliautojams galimybę nemokamai atšaukti skrydį.
- 19 Gavęs tokią informaciją ieškovas pagrindinėje byloje, neatstovaujamas advokato, kreipėsi į *Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena* (Kartachenos pirmosios instancijos teismas Nr. 5, Ispanija), t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą. Ieškinyje jis tvirtino, kad sprendimas nutraukti atitinkamą kelionės paslaugų paketo sutartį buvo priimtas likus beveik mėnesiui iki numatytos išvykimo datos ir kad jį lėmė *force majeure* aplinkybės, t. y. koronaviruso

plitimas Azijoje. Jis prašė priteisti iš atsakovės pagrindinėje byloje papildomą 1 500 EUR sumą. Jo nuomone, likusi 601 EUR suma atitinka atsakovės pagrindinėje byloje patirtas administravimo išlaidas.

- 20 Atsakovė pagrindinėje byloje nesutiko su šiuo prašymu ir teigė, kad tiek atitinkamos kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimo dieną, tiek numatytą išvykimo dieną vis dar buvo įmanoma įprastai nuvykti į kelionės tikslo vietas. Be to, ji tvirtina, kad ieškovas pagrindinėje byloje sutiko su šios sutarties bendrosiomis sąlygomis, kuriose buvo numatyta, kad sutarties nutraukimo atveju administravimo išlaidos sudaro 15 % visos atitinkamos kelionės kainos ir kad nutraukimo mokestis atitinka visų jos paslaugų teikėjų taikomus mokesčius.
- 21 Kadangi pagrindinės bylos šalys neprašė surengti teismo posėdžio, 2021 m. birželio 22 d. prasidėjo pasitarimų etapas.
- 22 Vis dėlto 2021 m. rugsėjo 15 d. nutartimi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paprašė pagrindinės bylos šalių per dešimt dienų pateikti pastabas dėl visų klausimų, iš esmės susijusių su Sąjungos teisės, visų pirma Direktyvos 2015/2302, laikymusi.
- 23 Ieškovas pagrindinėje byloje šiuo klausimu pastabų nepateikė. Atsakovė pagrindinėje byloje dar kartą patvirtino savo poziciją, kad tuo metu, kai buvo nutraukta kelionės paslaugų paketo sutartis, nebuvo jokios priežasties nevykti į aptariamą kelionę. Be to, ieškovas pagrindinėje byloje niekada nesirėmė informacijos apie jo teises trūkumu.
- 24 Prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikusiam teismui kyla klausimas, pirma, dėl Direktyvos 2015/2302 5 straipsnio galiojimo, atsižvelgiant į SESV 169 straipsnį, siejamą su SESV 114 straipsniu, tiek, kiek šiame 5 straipsnyje nenumatyta kelionių organizatoriaus pareigos informuoti vartotoją apie galimybę atsiradus neišvengiamoms ir nepaprastoms aplinkybėms nutraukti jo sudarytą kelionės paslaugų paketo sutartį, susigrąžinant visas sumokėtas sumas. Taigi nagrinėjamu atveju ieškovas pagrindinėje byloje nežinojo apie savo teisę susigrąžinti visas šias sumokėtas sumas, atsiradus tokioms aplinkybėms. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar dėl tokio informacijos trūkumo atitinkamam vartotojui netampa sunkiau ginti savo teises ir interesus, juo labiau kai jam neatstovauja advokatas, kaip nagrinėjamu atveju, ir ar toks informacijos trūkumas nepažeidžia Direktyva 2015/2302 siekiamo tikslo užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį.
- 25 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar pagal Sąjungos teisę jis gali savo iniciatyva priteisti vartotojui visas sumas, sumokėtas atsiradus neišvengiamoms ir nepaprastoms aplinkybėms, darančioms didelį poveikį atitinkamos kelionės paslaugų paketo sutarties vykdymui. Tokia galimybė užtikrintų pirmesniame punkte nurodytą tikslą. Vis dėlto ši galimybė pažeistų pagrindinius Ispanijos proceso teisės principus, t. y. Civilinio proceso kodekso 218 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus teismo sprendimų dispozityvumo ir nuoseklumo principus.

26 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena* (Kartachenos pirmosios instancijos teismas Nr. 5) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar SESV 169 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas bei 114 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinami taip, kad jiems prieštarauja Direktyvos 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių 5 straipsnis, nes jame numatyta privaloma keliautojui pateiktina ikisutartinė informacija neapima minėtos direktyvos 12 straipsnyje pripažįstamos teisės nutraukti sutartį iki jos pradžios ir atgauti visą sumokėtą sumą, jei atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį kelionės [paslaugų paketo] vykdymui?
2. Ar pagal SESV 114 ir 169 straipsnius, taip pat Direktyvos 2015/2302 15 straipsnį draudžiama taikyti dispozityvumo ir nuoseklumo principus, įtvirtintus [Civilinio proceso kodekso] 216 straipsnyje ir 218 straipsnio 1 dalyje, kai šie procesiniai principai gali trukdyti visapusiškai apsaugoti vartotoją, veikiantį kaip ieškovas?“

Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą

- 27 Čekijos vyriausybė iš esmės ginčija prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą, motyvuodama tuo, kad prašomas išaiškinimas nėra būtinas siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje. Konkrečiai kalbant, ji teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo prejudiciniai klausimai yra nepagrįsti, nes nuogąstavimai dėl koronaviruso plitimo Azijoje, kuriais ieškovas pagrindinėje byloje rėmėsi nutraukdamas kelionės paslaugų paketo sutartį likus beveik mėnesiui iki išvykimo pradžios, nėra neišvengiamos ir nepaprastos aplinkybės, atsiradusios kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta ir dariusios didelį poveikį šios kelionės sutarties vykdymui arba keleivių nuvežimui į kelionės tikslo vietą, kaip to reikalaujama pagal Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalį.
- 28 Šiuo klausimu reikia priminti, kad vykstant SESV 267 straipsnyje įtvirtintai procedūrai, grindžiamai aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijų atskyrimu, tik nacionalinis teismas turi jurisdikciją konstatuoti ir vertinti pagrindinėje byloje nagrinėjamas faktines aplinkybes (2023 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Legea*, C-686/21, EU:C:2023:357, 24 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl Europos Sąjungos teisės išaiškinimo ar galiojimo tik atsižvelgdamas į nacionalinio teismo nurodytas faktines aplinkybes (2023 m. balandžio 27 d. Sprendimo *AxFina Hungary*, C-705/21, EU:C:2023:352, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Be to, tik ginčą nagrinėjantys nacionaliniai teismai, atsakingi už sprendimo priėmimą, atsižvelgdami į kiekvienos bylos faktines aplinkybes turi įvertinti, ar jų sprendimui priimti būtina pateikti prejudicinį klausimą ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą (šiuo klausimu žr. 1981 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Foglia*, 244/80, EU:C:1981:302, 15 punktą ir 2018 m. birželio 7 d. Sprendimo *Scotch Whisky Association*, C-44/17, EU:C:2018:415, 22 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 29 Nagrinėjamu atveju klausimą, ar faktinės aplinkybės, kuriomis remiasi ieškovas pagrindinėje byloje, siekdamas pateisinti nagrinėjamos kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimą, gali būti laikomos „neišvengiamomis ir nepaprastomis aplinkybėmis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2015/2302, turi savarankiškai įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Be to, tas teismas nemanė esant būtina pateikti prejudicinį klausimą dėl sąvokos „neišvengiamos ir nepaprastos aplinkybės“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, apimties, kad būtų išspręstas jo nagrinėjamas ginčas.

30 Vadinas, prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 31 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2015/2302 5 straipsnis galioja atsižvelgiant į SESV 169 straipsnio 1 dalį, 2 dalies a punktą ir 114 straipsnio 3 dalį, nes pagal šį 5 straipsnį nereikalaujama, kad kelionių organizatorius informuotų keliautoją apie šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą jo teisę nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį nemokant sutarties nutraukimo mokesčio ir susigrąžinti visas už šį paketą sumokėtas sumas, jei atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį šios kelionės paslaugų paketo sutarties vykdymui.
- 32 Ispanijos vyriausybė ir Europos Komisija ginčija šio klausimo priimtinumą. Komisija teigia, kad šis klausimas hipotetinis, nes Direktyvos 2015/2302 5 straipsnio 1 dalyje yra nurodyta pareiga informuoti keliautoją apie šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje numatytą jo teisę nutraukti sutartį.
- 33 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas gali atmesti nacionalinio teismo pateiktą prašymą tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teises aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *AY (Arešto orderis – Liudytojas)*, C-268/17, EU:C:2018:602, 25 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia dėl Direktyvos 2015/2302 5 straipsnio 1 dalies taikymo srities. Šios nuostatos taikymo srities išaiškinimas yra būtina jos galiojimo vertinimo sąlyga. Toks išaiškinimas nereiškia, kad reikia įvertinti hipotetinę problemą, todėl Komisija klaidingai teigia, kad šis klausimas nepriimtinas.
- 35 Atsižvelgiant į tai, dėl Direktyvos 2015/2302 5 straipsnio 1 dalies taikymo srities aiškinimo reikia pažymėti, kad šioje nuostatoje numatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad prieš keliautojui įsipareigojant pagal kelionės paslaugų paketo sutartį kelionių organizatorius pateiktų jam, be kita ko, standartinę informaciją, naudodamas atitinkamą šios direktyvos I priedo A arba B dalyje įtvirtintą formą.
- 36 Minėtos direktyvos I priedo A ir B dalyse pateiktose standartinėse informacijos formose hipersaitais arba, jei tokių hipersaitų nėra, pačiose formose aiškiai nurodomos pagrindinės teisės, apie kurias turi būti informuojami keliautojai. Pagal šio I priedo A ir B dalių septintą įtrauką šios teisės apima keliautojų teisę „nutraukti sutartį nemok[ant] sutarties nutraukimo mokesčio iki paketo pradžios išimtinėmis aplinkybėmis, pavyzdžiui, jeigu kelionės tikslo vietoje esama rimtų saugumo problemų, galinčių padaryti poveikį paketui“. Šioje septintoje įtraukoje išdėstomas ir iliustruojamas teisės nutraukti sutartį, kuri šiems keliautojams suteikiama pagal tos pačios direktyvos 12 straipsnio 2 dalį, turinys.
- 37 Taigi, priešingai, nei nusprendė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal Direktyvos 2015/2302 5 straipsnio 1 dalį į ikisutartinę informaciją, kuri turi būti pateikta keliautojui, įtraukiama informacija, susijusi su pagal šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalį jam

suteikta teise nutraukti kelionės sutartį iki paketo pradžios nemokant sutarties nutraukimo mokesčio, jeigu atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį sutarties vykdymui.

- 38 Atsižvelgiant į Direktyvos 2015/2302 5 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, nereikia atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimą dėl šio straipsnio galiojimo. Kadangi pagal minėtą straipsnį reikalaujama informuoti keliautoją apie šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje numatytą jo teisę nutraukti sutartį, nekyla klausimo dėl minėtos direktyvos 5 straipsnio galiojimo atsižvelgiant į SESV 169 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą, taip pat į SESV 114 straipsnio 3 dalį tuo pagrindu, jog pagal šį 5 straipsnį nereikalaujama informuoti vartotojo apie šią teisę nutraukti sutartį.
- 39 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2015/2302 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją kelionių organizatorius turi informuoti keliautoją apie jo teisę nutraukti sutartį, nurodytą šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje. Todėl minėtos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies galiojimas atsižvelgiant į SESV 169 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą, siejamą su SESV 114 straipsnio 3 dalimi, negali būti ginčijamas tuo pagrindu, kad pagal ją nenumatyta, kad keliautojas turi būti informuotas apie jo teisę nutraukti sutartį, nurodytą tos direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje.

Dėl antrojo klausimo

- 40 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar SESV 114 ir 169 straipsniai, taip pat Direktyvos 2015/2302 15 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama taikyti dispozityvumo ir nuoseklumo principus, įtvirtintus Civilinio proceso kodekso nuostatose, kai šių nuostatų taikymas gali trukdyti veiksmingai vartotojo, veikiančio kaip ieškovas, apsaugai.
- 41 Ispanijos vyriausybė ginčija šio klausimo priimtinumą, motyvuodama tuo, kad, viena vertus, pirmojo klausimo nepriimtumas neišvengiamai lemia antrojo klausimo nepriimtumą, ir, kita vertus, Direktyvos 2015/2302 15 straipsnis yra visiškai nesusijęs su pagrindine byla. Šiai išvadai negalima pritarti, nes, remiantis šio sprendimo 33 ir 34 punktuose nurodytais motyvais, pirmasis klausimas priimtinas, o iš antrojo klausimo konteksto aiškiai matyti, kad nuoroda į šios direktyvos 15 straipsnį yra rašybos klaida ir turi būti suprantama kaip nuoroda į minėtos direktyvos 12 straipsnio 2 dalį.
- 42 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad Direktyva 2015/2302 buvo priimta remiantis SESV 114 straipsniu siekiant prisidėti prie SESV 169 straipsnio 1 dalyje ir 2 dalies a punkte nurodyto tikslo užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį įgyvendinimo, antrąjį klausimą reikia reformuluoti taip, kad juo iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama taikyti nacionalinės proceso teisės nuostatas, kuriose įtvirtinti dispozityvumo ir nuoseklumo principai, pagal kuriuos tuo atveju, kai kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimas atitinka šio 12 straipsnio 2 dalyje nustatytas sąlygas, o atitinkamas keliautojas nacionaliniam teismui pateikia prašymą grąžinti mažesnę sumą nei visa kompensacija, šis teismas negali savo iniciatyva priteisti šiam keliautojui visos sumos.

- 43 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalyje numatyta: jeigu kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį paketo vykdymui arba keleivių nuvežimui į kelionės tikslo vietą, keliautojas turi teisę nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį iki paketo pradžios nemokėdamas jokio sutarties nutraukimo mokesčio ir susigrąžinti visas už paketą sumokėtas sumas.
- 44 Vis dėlto procesinės teisės nuostatos, taikomos nagrinėjant šią teisę nutraukti sutartį, Sąjungos teisėje nesuderintos. Direktyvos 2015/2302 24 straipsnyje numatyta tik tai, kad valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, kuriomis būtų užtikrinta atitiktis šiai direktyvai. Darytina išvada, kad procedūrų, skirtų iš minėtos direktyvos 12 straipsnio 2 dalies kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, įgyvendinimo tvarką valstybės narės nustato savo vidaus teisės sistemoje pagal procesinės autonomijos principą (šiuo klausimu žr. 2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Unicaja Banco*, C-869/19, EU:C:2022:397, 22 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 45 Taigi pagal Sąjungos teisę iš principo nereikalaujama, kad nacionalinis teismas savo iniciatyva išnagrinėtų pagrindą, grindžiamą Sąjungos nuostatų pažeidimu, jeigu jį nagrinėjant jam tektų peržengti šalių nustatytas ginčo ribas. Šis nacionalinio teismo įgaliojimų apribojimas pateisinamas principu, kad iniciatyva procese priklauso šalims. Todėl nacionalinis teismas gali veikti savo iniciatyva tik išimtiniais atvejais, gindamas viešąjį interesą (šiuo klausimu žr. 2009 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Martín*, C-227/08, EU:C:2009:792, 19 ir 20 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 46 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad nacionalinis teismas turi savo iniciatyva išnagrinėti, ar laikomasi tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų vartotojų apsaugos srityje, kai neatlikus tokio nagrinėjimo veiksmingos vartotojų apsaugos tikslas negalėtų būti pasiektas (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 5 d. Sprendimo *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Darytina išvada, kad veiksminga tam tikrų teisių, kurias vartotojas kildina iš Sąjungos teisės, apsauga susijusi su viešuoju interesu, kuri nacionalinis teismas turi ginti savo iniciatyva.
- 47 Nacionalinio teismo pareiga nagrinėti klausimą savo iniciatyva buvo pripažinta, be kita ko, kiek tai susiję su 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvos 85/577/EEB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose (OL L 372, 1985, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 262), nuostatomis (2009 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Martín*, C-227/08, EU:C:2009:792, 29 punktą), 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 288) nuostatomis (2022 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, 37 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), taip pat su 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, 2008, p. 66; klaidų ištaisymai: OL L 207, 2009, p. 14; OL L 199, 2010, p. 40 ir OL L 234, 2011, p. 46) (2020 m. kovo 5 d. Sprendimo *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją) nuostatomis.
- 48 Taigi nagrinėjamu atveju reikia įvertinti, ar siekdamas užtikrinti veiksmingą teisės nutraukti sutartį, kurią vartotojas turi pagal Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalį, apsaugą nacionalinis teismas turi turėti galimybę savo iniciatyva iškelti šios nuostatos pažeidimo klausimą.

- 49 Šiuo klausimu visų pirma reikia pažymėti, kad teisė nutraukti sutartį padeda pasiekti šios direktyvos tikslą, kuris, kaip matyti iš jos 1 straipsnio, siejamo su jos 5 konstatuojamąja dalimi, yra prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos veikimo ir aukšto bei kuo vienodesnio vartotojų apsaugos lygio užtikrinimo, kai vartotojai sudaro kelionės paslaugų paketo sutartis. Direktyva 2015/2302 užtikrinama keliautojo teisė, dėl kurios jis nebūtinai galėjo derėtis su kelionių organizatoriumi, nes jo padėtis yra mažiau palanki nei kelionių organizatoriaus, kiek tai susiję su galimybe derėtis dėl paketo sąlygų. Šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje keleiviams suteikta teisė nutraukti sutartį, kaip ir teisė po tokio nutraukimo susigrąžinti sumokėtas sumas, atitinka šį vartotojų apsaugos tikslą (šiuo klausimu žr. 2023 m. birželio 8 d. Sprendimo *UFC-Que choisir ir CLCV*, C-407/21, EU:C:2023:449, 33 punktą).
- 50 Be to, kaip generalinė advokatė pažymėjo išvados 54 punkte, ši teisė nutraukti sutartį yra reikšminga Direktyvos 2015/2302 sistemoje, nes šios direktyvos I priedo A ir B dalyse ji kvalifikuojama kaip „pagrindinė teisė“, o pagal minėtos direktyvos 5 straipsnio 1 dalį kelionių organizatorius privalo informuoti keliautoją apie jos buvimą.
- 51 Galiausiai Direktyvos 2015/2302 23 straipsnyje įtvirtintas privalomasis šios direktyvos pobūdis. Darytina išvada, kad pagal šio straipsnio 2 ir 3 dalis keliautojas negali atsisakyti šia direktyva jam suteiktų teisių ir kad bet kokia keliautojo sąlyga ar pareiškimas, reiškiantis tiesioginį ar netiesioginį šių teisių atsisakymą, negali būti panaudotas prieš jį.
- 52 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad remiantis veiksminga teisės nutraukti sutartį, keliautojams suteiktos pagal Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalį, apsauga reikalaujama, kad nacionalinis teismas galėtų savo iniciatyva iškelti šios nuostatos pažeidimo klausimą.
- 53 Vis dėlto nacionaliniam teismui savo iniciatyva nagrinėjant Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalyje numatytą teisę nutraukti sutartį taikomos tam tikros sąlygos.
- 54 Pirma, viena iš atitinkamos kelionės paslaugų paketo sutarties šalių turi būti pradėjusi teismo procesą nacionaliniame teisme ir šis procesas turi būti susijęs su šia sutartimi (dėl Direktyvoje 93/13 nurodytų nesąžiningų sąlygų nagrinėjimo savo iniciatyva žr. 2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 29 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 55 Antra, Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalyje numatyta teisė nutraukti sutartį turi būti susijusi su ginčo dalyku, kurį bylos šalys apibrėžė pateikdamos savo reikalavimus ir pagrindus (dėl Direktyvoje 93/13 nurodytų nesąžiningų sąlygų nagrinėjimo savo iniciatyva žr. 2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 34 punktą).
- 56 Trečia, nacionalinis teismas turi turėti visą informaciją apie teisines ir faktines aplinkybes, būtinas įvertinti, ar atitinkamas keliautojas gali remtis šia teise nutraukti sutartį (dėl Direktyvoje 93/13 nurodytų nesąžiningų sąlygų nagrinėjimo savo iniciatyva žr. 2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 57 Ketvirta, šis keliautojas neturėjo aiškiai nurodyti nacionaliniam teismui, kad prieštarauja Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalies taikymui.

- 58 Tuo atveju, kai keliautojas nesiremia šios nuostatos taikymu, nors atrodo, kad taikymo sąlygos yra įvykdytos, negalima atmesti galimybės, kad jis nežinojo apie joje numatytą teisę nutraukti sutartį. To pakanka, kad nacionalinis teismas galėtų savo iniciatyva remtis ta nuostata.
- 59 Nagrinėjamu atveju ir su sąlyga, kad tai įvertins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, kad šios sąlygos yra įvykdytos. Ieškovas pagrindinėje byloje nacionaliniam teismui pateikė ieškinį dėl kelionės paslaugų paketo sutarties, kurią jis sudarė su atsakove pagrindinėje byloje, nutraukimo. Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalyje numatyta teisė nutraukti sutartį sietina su nacionaliniame teisme nagrinėjamo ginčo dalyku, nes jis susijęs su ieškovo sumokėtų sumų grąžinimu po to, kai šis priėmė sprendimą nutraukti minėtą sutartį dėl koronaviruso plitimo. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, panašu, turi visą informaciją apie teises ir faktines aplinkybes, kad įvertintų, ar keliautojas gali remtis šia teise nutraukti sutartį. Atlikdamas šį savarankišką vertinimą šis teismas galės atsižvelgti į 2023 m. birželio 8 d. Sprendimo *UFC – Que choisir ir CLCV* (C-407/21, EU:C:2023:449) 41–51 punktus; juose Teisingumo Teismas bendrai nusprendė, kad sąvoka „neišvengiamos ir nepaprastos aplinkybės“, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalį, gali apimti pasaulinės sveikatos krizės protrūkį. Be to, šiame teisme pareikštame ieškinyje ieškovas nėra aiškiai atmetęs galimybę nutraukti sutartį pagal Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalį. Atvirksčiai, negalima atmesti to, kad jis nežinojo apie šios teisės buvimą, nes kelionių organizatorius neįvykdė jam pagal šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį, kuri buvo perkelta į Ispanijos teisę, tenkančios pareigos apie ją informuoti keliautoją.
- 60 Jei šio sprendimo 54–57 punktuose nurodytos sąlygos yra įvykdytos, nacionalinis teismas privalo savo iniciatyva išnagrinėti Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalyje nurodytą teisę nutraukti sutartį.
- 61 Atliekant šį nagrinėjimą savo iniciatyva teismas, laikydamasis šiuo klausimu nacionalinėse procesinės teisės nuostatose nustatytų formų, turi, pirma, informuoti ieškovą apie Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalyje numatytą jo teisę nutraukti sutartį ir, antra, suteikti pastarajam galimybę remtis šia teise vykstančiame teismo procese ir, jeigu ieškovas tai daro, paraginti atsakovą pateikti savo poziciją, laikantis rungimosi principo (dėl Direktyvoje 93/13 nurodytų nesąžiningų sąlygų nagrinėjimo savo iniciatyva žr. 2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 62 Taigi atliekant tokį nagrinėjimą savo iniciatyva nereikalaujama, kad nacionalinis teismas nutrauktų atitinkamą kelionės paslaugų paketo sutartį netaikydamas jokių mokesčių ir pripažintų ieškovo teisę į visų už šį paketą sumokėtų sumų grąžinimą. Toks reikalavimas nebūtinai siekiant užtikrinti veiksmingą Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalyje numatytos teisės nutraukti sutartį apsaugą ir jis prieštarauja ieškovo savarankiškumui įgyvendinant teisę nutraukti sutartį.
- 63 Konkrečiai kalbant, nacionalinis teismas negali būti įpareigotas savo iniciatyva nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį pagal šią nuostatą, jei keliautojas, gavęs iš jo informaciją, laisva valia ir būdamas informuotas neketina nutraukti sutarties pagal minėtą nuostatą. Direktyva 2015/2302 neįpareigoja keliautojų naudotis teisėmis, kurias jie turi pagal joje įtvirtintą apsaugos sistemą (dėl Direktyvoje 93/13 nurodytų nesąžiningų sąlygų nagrinėjimo savo iniciatyva žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 53 ir 54 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

- 64 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama taikyti nacionalinės procesinės teisės nuostatų, kuriose įtvirtinti dispozityvumo ir nuoseklumo principai, pagal kurias tuo atveju, kai kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimas atitinka šioje nuostatoje nustatytas sąlygas, o atitinkamas keliautojas nacionaliniam teismui pateikia prašymą grąžinti mažesnę sumą nei visa jo sumokėta suma, šis teismas negali savo iniciatyva priteisti šiam keliautojui visos sumos, jei pagal šias nuostatas neatmetama galimybė, kad minėtas teismas gali savo iniciatyva informuoti šį keliautoją apie jo teisę į visos sumos grąžinimą ir leisti jam ja remtis teisme.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 65 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyva 90/314/EEB, 5 straipsnio 1 dalis**

turi būti aiškinama taip:

pagal ją kelionių organizatorius turi informuoti keliautoją apie jo teisę nutraukti sutartį, nurodytą šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje. Todėl minėtos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies galiojimas atsižvelgiant į SESV 169 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą, siejamą su SESV 114 straipsnio 3 dalimi, negali būti ginčijamas tuo pagrindu, kad pagal ją nenumatyta, kad keliautojas turi būti informuotas apie jo teisę nutraukti sutartį, nurodytą tos direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje.

- 2. Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalis**

turi būti aiškinama taip:

pagal ją nedraudžiama taikyti nacionalinės procesinės teisės nuostatų, kuriose įtvirtinti dispozityvumo ir nuoseklumo principai, pagal kurias tuo atveju, kai kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimas atitinka šioje nuostatoje nustatytas sąlygas, o atitinkamas keliautojas nacionaliniam teismui pateikia prašymą grąžinti mažesnę sumą nei visa jo sumokėta suma, šis teismas negali savo iniciatyva priteisti šiam keliautojui visos sumos, jei pagal šias nuostatas neatmetama galimybė, kad minėtas teismas gali savo iniciatyva informuoti šį keliautoją apie jo teisę į visos sumos grąžinimą ir leisti jam ja remtis teisme.

Parašai.